

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Äldrenämnden

Datum:
2026-05-08

Diarienummer:
ALN-2026-00205

Handläggare:
Rasmus Wennström

Svar på motion om att kunna välja kön på omsorgspersonal från Evelina Solem (KD) och Jonas Segersam (KD)

Förslag till beslut

Äldrenämnden föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** avslå motionens första att-sats avseende Uppsala kommuns värdighetsgaranti, samt
2. **att** besvara motionens andra att-sats om att uppdra till vård- och omsorgsförvaltningen att utreda möjligheter för val av kön på omsorgspersonal vid intima moment.

Ärendet

Evelina Solem (KD) samt Jonas Segersam (KD) föreslår i en motion väckt i Kommunfullmäktiges sammanträde den 26 januari 2026 att Uppsala kommuns värdighetsgaranti ska innefatta att brukare inom hemtjänsten ska kunna välja kön på den omsorgspersonal som ska utföra intima moment såsom dusch, toalettbesök eller insmörjning.

Vidare föreslås att vård- och omsorgsförvaltningen ges i uppdrag att utreda möjligheten för hur alla brukare inom Uppsala kommuns vård och omsorg ska kunna välja kön på de medarbetare som utför intima moment.

Beredning

Ärendet har beretts av enheten strategi och beredning inom vård- och omsorgsförvaltningen.

Föredragning

Den 21 juni 2012 beslutade äldrenämnden att införa lokala värdighetsgarantier i Uppsala kommun. Syftet var att konkretisera och tydliggöra äldreomsorgens värdegrund utifrån den då gällande lagstiftningen. Den nya socialtjänstlagen (2025:400) innebär att verksamheter inom socialtjänsten ska inriktas på att enskilda får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Mot denna bakgrund bedömdes lokalt framtagna värdighetsgarantier inte längre vara nödvändiga som separata styrdokument. Därför har de lokala värdighetsgarantierna upphävts genom beslut i äldrenämnden i juni 2025, då äldrenämnden beslutade att införandet av den nya socialtjänstlagen ersätter tidigare beslut från juni 2012 gällande lokala värdighetsgarantier. Den tidigare värdighetsgarantin är inte längre i kraft och kan därför inte revideras i enlighet med motionens första att-sats.

Frågan om möjligheten att välja kön på omsorgspersonal vid intima moment rymmer flera avvägningar mellan brukares integritet och självbestämmande samt verksamhetens ansvar att verkställa fattade beslut om hemtjänst. Inom verksamheterna tillgodoses i dag, i så hög utsträckning som möjligt, brukares önskemål om personalens kön vid intima moment, inom ramen för gällande beslut, bemanning och arbetsmiljöförutsättningar. Samtidigt är det av avgörande betydelse att insatser enligt beslut alltid kan genomföras.

Verksamheten kan inte heller acceptera krav som innebär att omsorgsinsatser ska utföras av personal av ett visst kön, exempelvis att kvinnor förväntas utföra omsorgsinsatser i högre grad på grund av sitt kön.

Mot denna bakgrund bedöms att nuvarande förhållningssätt är ändamålsenligt och förenligt med likabehandling, jämställdhet och rättssäkerhet. Motionen anses därmed vara besvarad, då verksamheten redan arbetar för att i möjligaste mån tillgodose brukares önskemål samtidigt som beslut om hemtjänst alltid verkställs och diskriminerande krav inte accepteras.

Ekonomiska konsekvenser

Ej aktuellt i föreliggande ärende.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, daterad 8 maj 2026
- Bilaga, Motion om rätten till att kunna välj kön på omsorgspersonal från Evelina Solem (KD) och Jonas Segersam (KD)

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Motion om rätten till att kunna välj kön på omsorgspersonal

Personlig integritet är en grundläggande mänsklig rättighet som bör beaktas i all välfärdsverksamhet. Många brukare i Uppsala kommun är i behov av hjälp med intima moment, så som dusch, toalettbesök och insmörjning, de man skulle beskriva som personlig hygien. I dessa situationer kan det vara extra viktigt för brukaren att känna trygghet och respekt för sin egen kropp och värdighet. Kristdemokraterna anser att valfrihet och respekt för integritet ska genomsyra Uppsalas vård- och omsorg. Därför har partiet på nationell nivå föreslagit att äldre personer ska kunna välja kön på den omsorgspersonal som utför sådana intima moment, för att uppnå högre trygghet, värdighet och personcentrerad vård.

Idag kan en del brukare, både i Sverige och Uppsala uppleva att de inte har något verkligt inflytande över vilken omsorgspersonal som hjälper dem vid dessa intima moment. Det kan leda till minskad trygghet för den enskilde, att en del avstår från den hjälp de har rätt till och att omsorgen inte känns individanpassad. I december kunde vi läsa flera olika artiklar om mörkertalet för våldtäkter bland kvinnor över 60 år. Där beskrivs hur våldtäkterna oftast utförts av personer offret inte känner och att det i vissa fall är omsorgspersonal som pekats ut som gärningsmän. Det finns också en liknande bild, att det är vid intima moment som gärningsmannen passat på.

Kristdemokraterna vill ge brukarna inom Uppsala kommuns vård- och omsorgsverksamheter en verklig möjlighet att påverka sin vardag. Alla måste kunna känna trygghet att få hjälp vid intima moment, situationer som är både känsliga och personliga. Genom att införa valfrihet, i att kunna välja kön på den omsorgspersonal som ska utföra dessa intima moment stärker vi individens integritet, valfrihet och värdighet.

Därför yrkar vi på:

- Att det ska vara en del av Uppsala kommuns värdighetsgaranti att brukare inom hemtjänsten att kunna välja kön på den omsorgspersonal som ska utföra intima moment, så som dusch, toalettbesök och insmörjning.
- Att omsorgsförvaltningen ska ges uppdraget att utreda möjligheten för hur alla brukare inom Uppsala kommuns vård- och omsorg ska kunna välja kön på den omsorgspersonal som ska utföra intima moment, så som dusch, toalettbesök och insmörjning.

Evelina Solem & Jonas Segersam, Kristdemokraterna

2026-01-19

